

V.

Fattigvæsnet.

Med Hensyn til de udførligere Regler for Fattigforsørgelsessager og deres Behandling, henvises til L. J. Bruuns Bog "Vejledning til Behandling af Fattigforsørgelsessager". I det Følgende vil kun blive givet en almindelig Oversigt over de herhen hørende Forhold og Reglerne for de almindelig forefaldende Tilfælde.

Forsørgelsespligten. Et Sogneraad er Pligtig at understøtte enhver Person, der har Ophold i Kommunen, naar han er trængende til det Offentliges Understøttelse, selv om dette Ophold er aldeles tilfældigt og foreløbigt.

Et Sogneraad er ikke berettiget til at henvise den Trængende til Forsørgelseskommunen. Sogneraadet er ej heller berettiget til at yde en Trængende, der opholder sig i en anden Kommune, Hjælp uden derom at underrette Opholdskommunen.

Strengt taget er Fattigvæsnet ikke berettiget til at yde Hjælp til andre Personer end dem, der ikke længere ere i Besiddelse af noget, ved hvis Realisation de kunne erhverve det efter Omstændighederne fornødne til Livets Ophold, Børns Opdragelse og lign., men selvfølgelig bør der ved Bedømmelsen af, hvorvidt Hjælp bør ydes, tages Hensyn saavel til hvad Humaniteten byder som til den større Byrde, det vil kunne medføre for Kommunen at lade en Familie fuldstændig synke i Elendighed. De Foranstaltninger, der gaa ud over Afhjælpning af hvad der fattes til Livets Ophold, Husly, Fode og Klæder og lign. ville i Reglen ligge udenfor Fattigvæsnets Omraade. Det er saaledes i Indenrigsministeriets Skrivelse af 19 Marts 1870 udtalt, at der ikke af Kommunekassen, end ikke med Amsraadets Samtykke, kan gives en Fattig Midler til at rejse ud af Landet, navnlig til Amerika. Hermed maa dog sammenholdes, hvad der nedenfor S. 119 er anført om Understøttelser af Kommunekassen. Grændsen mellem de Tilfælde, hvor Fattigvæsnet eller Kommunekassen er berettiget, og hvor den er uberettiget til at hjælpe, er vanskelig at drage, og beror hyppig paa hvert enkelt Tilfældes særlige Karakter.

Fremgangsmaaden, naar Understøttelse meddeles (Ind. Min. Cirk. 14 Oktbr. 1875). Forinden Understøttelse gives, skal der af vedkommende Sogneraadsmlem optages en Afhøring over den Fattige.

Afhøringen skal indeholde Oplysning om:

a) den Fattiges Navn, Alder og Helbred.

- b) hvortil længe han har opholdt sig i Kommunen og hos hvem;
- c) om han tilforn har behøvet eller faaet Understøttelse;
- d) hans Trang og Aarsagen dertil;
- e) om han selv kan fortjene noget og til alle Tider forskaffe sig Arbejde;
- f) om han ved Aftægt, ved Hjælp af Slægtninge og Venner eller paa anden Maade har nogen Underholdning; og
- g) hvor meget han kunde behøve, og hvori han ønsker, at Understøttelsen maatte bestaa osv.

Naar saadan Afhøring og Optegnelse ikke har fundet Sted, udsætter Sogneraadet sig for, at dets Paastand om Erstatning for ydet Fattighjælp ikke tages tilfølg (se nærmerc Cirk. 14 Oktbr. 1875 i Min. Tid.)

Naar det af Afhøringen fremgaar, at den Fattige ikke er forsørgelsesberettiget i Kommunen, skal der hurtigst muligt gjøres Anmeldelse til den Kommune, hvem Forsørgelsen paahviler. Inden 6 Uger efterat Understøttelsen er ophørt, skal Regning sendes (Frdg. 24 Januar 1844 § 11). Følgen af at Anmeldelse forsømmes er, at Retten tabes til at faa den forinden Anmeldelsen ydede Fattighjælp erstattet (Ind. Min. Skr. 7 Fbr. 1881).

Grændserne for Forsørgelseskommunens Erstatningspligt. Det er ikke enhver Udgift, en Opholdskommunes Fattigvæsen har havt til en andetsteds forsørgelsesberettiget Person, der kan fordres erstattet af Forsørgelseskommunen. I saa Henseende bemærkes:

- a) at Opholdskommunen i flere Tilfælde skal afholde Omkostningerne ved en Persons Kur og Pleje under Sygdom uden at kunne fordre Erstatning (se nærmere herom Side 111 ff og Forordn. 24 Januar 1844 § 13).
- b) at Erstatning for Naturalpræstationer af Kjørsler og Arbejde ikke kan fordres (Ind. Min. Skr. 8 Febr. 1875). Selv om Opholdskommunens Fattigvæsen har tilvejebragt disse Præstationer ved Lejemaal for Kommunekassens Regning, kan det udlagte Beløb dog ikke fordres erstattet. De Præstationer, for hvilke saaledes ikke kan fordres Erstatning, ere væsentlig Kjørsler med Læge og Jordemoder, Ligs Henbæren til Graven og Gravens Kastning. Erstatning for den Forsørgelse, der ydes en Person ved Omgang i Sognet, vil næppe kunne fordres (jfr. Ind. Min. Skr. 12 Febr. 1851, Reskr.).
- c) at der ikke, hvor store end en Opholdskommunes Udgifter ere til en Fattig, kan af Forsørgelseskommunen i Forplejnings omkostninger udenfor Sygdomstilfælde fordres en højere Erstatning end 33 Øre for Døgnet. Er det en Familie, der understøttes, kan dette Beløb derhos kun fordres for Hovedpersonen, medens der for hver af de andre til samme Familie hørende Personer i det højeste kan beregnes 16 Øre for Døgnet (Lov 12 Marts 1864 § 1, Ind. Min. Skr. 6 Marts 1880). For Klædningsstykkers Anskaffelse kan ikke fordres større Erstatning end 8 Kr. for hver Gang, saadan Anskaffelse er fornøden (Frd. 24 Jan. 1844 § 24). Om Grændserne for den Godtgjørelse, der i Sygdomstilfælde kan fordres se nedenfor S. 114 - 115.

Skulle Udgifterne refunderes af Amtsfonden, kan Opholdskommunen fordre fuld Erstatning for sit Udlæg (Lov 12 Marts 1864 § 2).

Erstatning af den Understøttedes Formue. Den Hjælp, der er ydet en Fattig, kan Fattigvæsnet ikke forlange erstattet af denne, saalænge han lever, selv om hans Formuestilstand senere maatte blive nok saa god (Kanc. Skr. 6. Novbr. 1841).

Var imidlertid den, Fattigvæsnet har understøttet, paa den Tid da Understøttelsen blev given, selv i Besiddelse af Midler til sit Underhold, kan Fattigvæsnet fordre Erstatning heraf (Just. Min. Skr. 24 April 1855).

Den, der har Arv i Vente efter den først afdøde af sine Forældre, efter hvem den længstlevende hensiddet i uskiftet Bo, kan ikke siges af den Grund at være i Besiddelse af Midler til sit Underhold, og Fattigvæsnet kan ikke for den Hjælp, der er ydet en saadan Person, medens den længstlevende af Forældrene hensad i uskiftet Bo, fordre Erstatning af den Arv, der ved den længstlevendes Død falder (Højesterets Dom af 5 December 1882).

Selvfølgelig kan Fattigvæsnet altid fordre sit Udlæg af de Personer, der maatte være Pligtige at forsørge vedkommende Fattige, naar disse have forsømt den dem paahvilende Pligt, eller Fattigvæsnet af en eller anden Grund har været nødsaget til at yde foreløbig Hjælp, se nærmere nedenfor S. 93 ff.

Efter den Fattiges Død kan Fattigvæsnet fordre Erstatning i hans Bo for alle dets Udgifter til ham, hvis han ved sin Død var under Fattigvæsnets Forsørgelse. Melder ingen Arving sig, der vil godtgjøre Fattigvæsnet dets havte Udgifter, er Fattigvæsnet berettiget til at overtage det hele Bo saavel faste Ejendomme som Løsøre (Regl. for Fattigv. paa Landet 5 Juli 1803 §§ 23 24, Kanc. Skr. 26 Januar 1819).

Modtog Afdøde ved sin Død ikke Fattighjælp, og han ej heller blev begravet for Fattigvæsnets Regning, kan Kommunen ingen Erstatning fordre for den Hjælp, han har oppebaaret (Højesterets Dom 26 Marts 1884).

Med Hensyn til Lemmer, der ere indtagne i Hospitalet, har Hospitalet Krav paa alt, hvad der tilfalder dem i Arv fra den Tid, de ere indlagte i Hospitalet, dog at Arvingen nyder Renten heraf sin Livstid (Forordn. 5 Decbr. 1749, jfr. det under Afsnit III med Hensyn til Indtægtspost 8 c S. 45 Bemærkede).

Den, der ved at fordølge, at han er i Besiddelse af Midler til sit Underhold, urettelig tilvender sig Fattighjælp, kan straffes for bedrageligt Forhold (Kriminal- og Politirettens Dom af 26 Nvbr. 1881).

Erstatning af Amtsrepartitionsfonden. Naar en Person, der ikke er forsørgelsesberettiget her i Landet, ikke har opholdt sig her i 5 Aar, ville Udgifterne ved hans Forsørgelse bliver den Kommune, der har givet ham Fattighjælp, erstattede af Amtsrepartitionsfonden med deres fulde Beløb. Har han

vel havt Ophold her i Landet i 5 Aar, men dog ikke havt uafbrudt Ophold i samme Kommune i et helt Aar, erstattes ligeledes Udgifterne af samme Fond (Pl. 28 Debr. 1827, Pl. 6 Nvbr. 1839 § 3, Lov 12 Marts 1864 § 2 jfr. Ind. Min. Skr. 21 Sptbr. 1871 og nedenfor S. 103 og 105).

Erstatning af Statskassen. Udgiften til Forsørgelsen af Personer fra de afstaaede Hertugdømmer Slesvig, Holsten og Lauenborg, erstattes, naar de have erholdt ekstraordinære Hjemstedsbeviser (se herom nedenfor S. 106 ff) og ikke have vundet selvstændigt Forsørgelseshjem ved 15 aarigt Ophold for Slesvigeres og Holsteneres Vedkommende (se nedenfor S. 106) eller ved 5aarigt Ophold for Lauenburgeres Vedkommende (se nedenfor S. 110), af Statskassen (Lov 9 Marts 1872 § 4).

Endvidere er Indenrigsministeriet bemyndiget til, hvor Omstændighederne ikke tale derimod, helt eller delvis af Statskassen at erstatte vedkommende Kommuner den Fattighjælp, der maatte blive ydet Personer fra de afstaaede Hertugdømmer, som have bevaret dansk Indfødsret efter Fredstraktaten af 30 Octbr. 1864 Art. 19, selv om de ikke ere forsynede med ekstraordinære Hjemstedsbeviser efter Lov af 9 Marts 1872, saalænge de ikke i Medfør af den gjældende Logivning have erhvervet sig Forsørgelseshjem i nogen Kommune her i Riget (Lov 24 Juli 1880 § 2). Det antages dog, at der herved kun er sigtet til de Tilfælde, hvor den Paagjældende har havt Ophold her i Landet i 5 Aar, før han blev trængende til Hjælp, og i mindst et Aar af dette Tidsrum har havt uafbrudt Ophold i en Kommune. Der vil altsaa ikke kunne ventes Erstatning af Statskassen i de Tilfælde, hvor Erstatning skal udredes af Amtsrepartitionsfonden (Ind. Min. Circ. 24 Juli 1880 i Min. Tid).

Andragender om saadan Erstatning af Statskassen maa være ledsagede af nøjagtige Oplysninger om alle de Omstændigheder, der i saa Henseende kunne komme i Betragtning, navnlig ogsaa om Beskaffenheden af Vedkommendes Trang samt om, hvorvidt den Paagjældende, ved at begive sig her til Landet, kan antages at have havt til Hensigt at forblive her, eller om hans Ophold i Danmark kun er at anse som rent forbigaaende. Ministeriet træffer da Afgjørelse om, til hvilket Beløb Erstatning kan gives, samt om den Paagjældende skal forlanges modtaget til Forsørgelse i Tydskland (Ind. Min. Circ. 24 Juli 1880 i Min. Tid).

Forsørgelsesmaaden. Fattighjælpen ydes væsentlig enten saaledes, at de Gjenstande, hvortil den Fattige er trængende: Penge, Fødevarer, Klæder o. desl., udleveres til ham, eller at han indtinges i Kost paa et passende Sted eller indtages til Forsørgelse i en Fattiggaard.

Forinden en Fattiggaard bygges, eller en Ejendom indrettes til Brug som saadan, skal Planen til denne indsendes til Amtmanden, der efter Forhandling med Amsraadet stadfæster den, ligesom der ogsaa, forinden den benyttes, skal udarbejdes en Vedtægt, der ligeledes stadfæstes af Amtmanden. Om de Fordringer, der stilles til en Fattiggaard indeholder Ind. Min. Cirk. 9 Febr. 1869 Oplysning.

Licitationer over Reparationer af Fattighuse afholdes uden Auktionsdirektørens Mellekomst (Landkomlov § 32). Samme Ret maa tilkomme Bestyrelsen for en Fattiganstalt, der er oprettet for flere Kommuner (Justitsmin. Skr. 12 Febr. 1879). En almindelig Form, under hvilken Fattighjælp ydes, er at anvise den Fattige Bolig i et Kommunen tilhørende Hus, hvor den Fattige da selv, med eller uden andet Tilskud af Kommunen, sørger for sit Underhold.

Børn forsørges i Reglen ved at tinges i Kost i en eller anden Familie. Børns Anbringelse paa denne Maade bør ske underhaanden efter Akkord og ikke ved Licitation (Kanc. Skr. 2 April 1846). Forsørgelse ved at lade vedkommende Fattige faa Kost og Logi paa Omgang hos Kommunens Beboere er mindre heldig (Ind. Min. Skr. 3 Febr. 1864. Reskr).

Sogneraadet er næppe berettiget til at afhjælpe en Persons Trang ved at give ham Laan af Kommunekassen. Er et saadant Laan ydet, maa det vistnok for laantageren have de samme Virkninger som anden Fattighjælp.

Husvilde. Personer, der ikke mangle Midler til deres Underhold, men dog ikke have kunnet faa nogen Bolig tilleje i Kommunen, er Sogneraadet pligtig at skaffe en passende Bolig for en rimelig Leje, uden at disse Personer derfor kunne betragtes som understøttede af Fattigvæsnet (Kanc. Cirk. 24 Septbr. 1805). Kun midlertidig og i Nødsfald kan der anvises saadanne Personer Plads i Fattiggaarden. Der bør skaffes dem selvstændig Bolig (Ind. Min. Sk. 24 April 1877), og i fornødent Fald er Sogneraadet endog pligtig til at lade en Bolig opføre, naar den ej paa anden Maade kan faas. Hertil kan Jord exproprieres (se nærmere Lov 4 Juli 1850).

Hjemsendelse. Saavel Forsørgelseskommunen som Opholdskommunen kan altid fordrø den, der nyder stadig Fattighjælp, hjemsendt. En midlertidig Hjælp kan derimod ikke begrunde en Fordring om Hjemsendelse (Ind. Min. Skr. 30 Januar 1863). Forinden en Hjemsendelse finder Sted, bør der, selv om Erkjendelse for den Fattiges Forsørgelsesret haves, altid forhandles med Forsørgelseskommunen om Hjemsendelsesmaaden.

Omkostningerne ved en Fattigs Hjemsendelse til en Kommune her i Landet betales halvt af den afsendende Opholdskommune og halvt af den modtagende Forsørgelseskommune, medmindre den Paagjældende hjemsendes efter udstaaet Straf for Betleri eller Løsgængeri, i hvilket Fald Omkostningerne helt udredes af Forsørgelseskommunen (Lov 14 Marts 1867). Reglen om Udgifternes Deling gjælder derimod ved Hjemsendelsen af Personer, der ere straffede for andre Forseelser, eller som ere løsladte uden at være straffede, selv om de have gjort sig skyldige i Betleri og derfor af Politimesteren have modtaget en Advarsel til Politiprotokollen (Ind. Min. Skr. 6 Aug. 1880).

Hjemsendelse fra de egentlige Straffeanstalter (Tugt- og Forbedringshusene) er Sogneraadene uvedkommende (Lov 14 Marts 1867 § 3).

De af Arresthusene løsladte Personer afleverer Politimesteren til Opholdskommunens Sogneraad, der da enten selv eller ved Politimesterens Hjælp foranstalter Hjemsendelsen. Som Opholdskommune betragtes den Kommune, i hvilken den Paagjældende umiddelbart før sin Paagribelse faktisk opholdt sig, altsaa i Reglen den Kommune, i hvilken han blev anholdt (Indenrigsm. Skr. 3 Marts 1869, ad 2, Dep. Tid. S. 265). Udgifterne ved Afleveringen fra Fængslet til Anholdelseskommunen betragtes som en Del af Hjemsendelsesudgifterne (Indrigsm. Skr. 22 Febr. 1868, Dep. Tid. S. 145).

For Personer, der hjemsendes til et Sted, hvorfra Erstatning ikke kan erholdes, betaler Amtsfonden forskudsvis Hjemsendelsesudgifterne (Lov 14 Marts 1867 § 2). Dette finder navnlig Anvendelse, naar Personer hjemsendes til Udlandet. Amtsfonden betaler i dette Tilfælde Udgifterne ved Transporten til Grænsen, og da Transporten herfra til Hjemstedet foranstaltes af vedkommende udenlandske Autoriter og for deres Regning, har Opholdskommunen ikke Udgifter ved en saadan Hjemsendelse.

For Personer, der hjemsendes fra Udlandet, maa den danske Forsørgelseskommune betale Udgifterne ved Transporten fra Grænsen (Lov 14 Marts 1867 § 2, jfr. Lov om Tilsyn med Fremmede 15 Maj 1875 § 17, Lov-Tid., hvor der ved Betegnelsen "vedkommende Kommunekasse" forstaas for Landets Vedkommende Amtsrepartitionsfonden),

Ved Hjemsendelsen af Personer, der høre hjemme i det tyske Rige (heriblandt Slesvigere og Holstenere) mærkes, at Pligten til at modtage den Paagjældende forinden Hjemsendelsen ved Brevvexling skal være godtgjort og af vedkommende tyske Myndighed anerkjendt. Den fornødne Brevvexling sker fra dansk Side gennem Amtet. Ved Transportens Iværksættelse bliver den vedkommende Modtagelseserklæring i Original eller i bekræftet Afskrift at vedføje Transportsedlen og at overgive til Grændse-Modtagelsesøvrigheden. Til denne sidste skal der i rette Tid forud ske behørig Meddelelse om den trængende Persons forestaaende Transport, og denne Meddelelse skal være ledsaget af en Lægeattest af det Indhold, at Transportantens Tilbagekomst til Hjemmet kan ske uden Skade for hans eller andres Sundhed. De fra Danmark hjemsendte tyske Undersaatter skulle afleveres enten i Haderslev eller Rødding. For de fra Tydskland hjemsendte danske Undersaatter er Kolding, Holsted eller Ribe bestemt som Modtagelsessteder. I alle dertil egnede Tilfælde er det imidlertid tilladt at iværksætte Hjemsendelsen ad Søvejen (Bekjendtgjør. 24 Septbr. 1881, 31 Januar 1883, 12 Septbr. 1884 i Lovsaml. jfr. Circ. 20 Oktober 1882 i Min. Tid.).

Registrering. For at hindre et Fattiglem i at afhænde sine Ejendele, kan Fattigvæsnet som Betingelse for at yde Hjælpen, fordre, at Ejendele registreres og lade Registreringsforretningen thinglæse. Virkningen heraf er, at Afhændelser og Pantsættelser af det registrerede Gods ere ugyldige, men videre Virkning har Registreringen ej heller. Den hele Ret til at foretage Registrering er overhovedet tvivlsom, og bør i hvert Fald ikke benyttes overfor den, der kun har modtaget

midlertidig Hjælp, men ikke er tagen under fast Fattigforsørgelse, (jfr. Indenrigsm. Skr, 18 Marts 1871).

Tilladelse til at indgaa Ægteskab. Har en Mandsperson, der vil indgaa Ægteskab, i Løbet af de sidste 5 Aar oppebaaret Fattighjælp, som han ikke har tilbagebetalt, maa han have Tilladelse fra sin Forsørgelseskommune til at gifte sig. For et Fruentimmer, der har oppebaaret Fattighjælp, kræves derimod ikke nogen saadan Tilladelse (Frd. 30 April 1810 § 3 Nr. 10, Lov 29 Dcbr. 1857).

Naar en Person henvender sig til Sogneraadet om den i saa Henseende fornødne Attest, kan Sogneraadet næppe, hvis det ikke med Sikkerhed vides, at han er forsørgelsesberettiget i Kommunen, være Pligtig at anstille Undersøgelse om hans Forsørgelseshjem, men det maa være Personens egen Sag at tilvejebringe Attester fra alle de Kommuner, hvor han i Løbet af de sidste 5 Aar har opholdt sig (Ind. Min. Skr. 30 Juni 1880).

Fattigvæsnets Straffemyndighed. Den Fattige, der gjør sig skyldig i Overhørighed, Drukkenskab, betroede Varers Forvanskning el. lign., kan Fattigvæsnet straffe ved Hensættelse i Arbejdsanstalter eller paa lignende Maade, dog at Politimesteren skal deltage i Beslutninger, hvorved der paalægges Straf af Fængsel eller Hensættelse i en egentlig Tvangsarbejdsanstalt (Pl. 14 Dcbr. 1810 §§ 21, 22, 23. Pl. 21 Dcbr. 1825 §§ 5 og 6, Justitsm. Skr. 11 Marts 1863).

Fattigsagers Afgjørelse. Alle Tvistigheder angaaende Fattigsager afgjøres af Amtmanden, hvis Afgjørelser kunne indankes for Indenrigsministeriet, (Regl. f. Fattigv. p Landet 5 Juli 1803 §§ 3 og 4, Justitsm. Skr. 8 Juli 1850). Ethvert Andragende til Ministeriet herom skal af Sogneraadene sendes gennem Amtet.

Tilfælde, i hvilke en Persons Forsørgelse eller Bidrag hertil paahviler Andre. Kommunen er selvfølgelig kun Pligtig at afholde Udgiften til en Persons Forsørgelse, forsaavidt der ikke findes andre Personer, der hertil ere Pligtige. Forældre ere pligtige at underholde saavel deres ægte Børn som deres Stedbørn indtil disses 18de Aar. En Mand er saaledes Pligtig at underholde de af hans Hustru forinden Ægteskabet fødte uægte Børn, ligesom en Enke er Pligtig at underholde sine Stedbørn (Forordning 24 Jan. 1844 §§ 9 og 10).

Underholdningsbidrag til uægte Børn. Uægte Børn forsørges af Moderen, men Faderen er pligtig at yde et Bidrag til deres Opdragelse og Underhold, der, hvis det ikke er fastsat ved Overenskomst, bestemmes af Amtmanden Paa det Sted, hvor Faderen opholder sig (Frd. 24 Jan. 1844 § 9, Frd. 14 Oktbr. 1763, Lovsaml., Pl. 6 Dcbr. 1839, Lovsaml.).

Er Bidraget bestemt ved gyldig Overenskomst mellem Forældrene, kan Bidragets Størrelse ikke forandres af øvrigheden, medmindre Barnets Forsørgelse falder Fattigvæsnet til Byrde.

Er en af Forældrene imidlertid ikke fuldmyndig, og Overenskomsten er indgaaet uden Medvirkning af Værge eller Kurator, er den Part, der var umyndig,

da Overenskomsten blev indgaaet, ikke pligtig at overholde den, men kan fordre Bidragets Størrelse fastsat af Amtmanden.

Falder Barnets Forsørgelse Fattigvæsnet til Byrde, er dette ikke bundet ved den afsluttede Overenskomst, men kan fordre Bidraget fastsat af Amtmanden (Kanc. Skr. 3 Maj 1846).

Moderen til et uægte Barn kan ikke tvinges til at opgive Barnefaderens Navn (Justitsm. Skr. 16 Nvbr. 1857, Reskr), og ej heller underkastes Forhør herom (Justitsm. Skr. 8 Nvbr. 1870, Min. Tid. for 1871, Tillæg).

Nægter den af Moderen udlagte Barnefader at kunne være Fader til Barnet, maa hans Forpligtelse til at svare Bidrag godtgjøres under en mod ham anlagt Politiretssag (Pl. 28 Maj 1825). Er Barnet under Fattigvæsnets Forsørgelse, kan Sagen anlægges af Sogneraadet (Kriminal- og Politiretens Dom af 27 Aug. 1881), og saadan Sag kan anlægges, selv om den udlagte Barnefader har indgaaet Forlig med Moderen (Viborg Overretsdøm 20 Marts 1882).

Bidragenes Inddrivelse og Afsoning. Betales Bidrag til uægte Børn ikke i rette Tid, kan Bidraget, naar Vedkommende derom henvender sig til Herredsfogden, inddrives ved Udpantning, hvis Udpantningen er begjært inden 1 Aar fra Forfaldsdagen (Lov 29 Marts 1873 § 1 Nr. 6 og § 6 Lov. Tid., se Afsnit XVIII om Udpantning). Ældre Bidrag maa derimod søges betalte ved Domstolens Hjælp som anden Gjæld.

Er Udpantning forsøgt, uden at Dækning er opnaaet, kan Bidraget for det sidste Aar begjæres foranstaltet afsonet derved, at Faderen hensættes paa Vand og Brød. Er Bidraget saaledes afsonet, betragtes det som betalt (Frd. 16 Nvbr. 1836 jfr. Pl. 28 Oktbr. 1805, Lovsaml.).

Underholdningsbidrag til uægte Børn. Unddrager Nogen sig sin Forpligtelse til at forsørge sine ægte Børn, og Fattigvæsnet overtager deres Forsørgelse, kan Amtmanden ligeledes ved Resolution fastsætte det Bidrag, han skal yde Fattigvæsnet, og for dette Bidrag kan gjøres Udpantning, men det kan ikke foranstaltes afsonet (Justitsm. Skr. 23 Juli 1857), medmindre Børnene forsørges af Hustruen, og Mandens Bidrag til disse saaledes kan betragtes som en Del af hans Bidrag til Hustruen (Justitsm. Skr. 20 Marts 1862).

Underholdningsbidrag til Hustruer. En Mand er Pligtig at forsørge sin Hustru. Bliver Fattigvæsnet nødsaget til at hjælpe hende, kan det fordre Erstatning hos ham for Udgifterne, selv om Ægtefællerne leve separerede ifølge Bevilling, i hvilket Fald der dog rettest søges erhvervet en Resolution af Amtmanden om Størrelsen af det Underholdningsbidrag, der kan afkræves Manden. Er der ved Separationen bestemt et Underholdningsbidrag, kan dette forhøjes, naar Hustruen kommer under Fattigforsørgelse (Kanc. Skr. 28 Maj 1846). Underholdningsbidrag kan Amtmanden ogsaa paalægge en Mand, der unddrager sig sin Hustrus Forsørgelse. De ved Resolution bestemte Bidrag kunne inddrives ved Udpantning og i Mangel af Dækning fordres afsonede (Pl. 5 Juli 1796, Frd.

10 Aug. 1798, Lov 29 Marts 1873 § 1 Nr. 6 og § 6 i Lovsaml). Udgifterne til Forsørgelse af Hustruen, efterat Ægteskabet fuldstændig er ophævet enten ved Bevilling eller ved Dom, kunne ikke fordres erstattede af Manden, medmindre Bidrag til hende ved Skilsmisse er bestemt. Det Bidrag, der herved maatte være bestemt, kan inddrives ved Udpantning, men ikke foranstaltes afsonet. (Justmin. Skr. 23 Marts 1883 Min. Tid.).

Underholdningspligten overfor Sindssvage. Forældre ere Pligtige at sørge for deres sindssvage Børn, selv efterat Børnenes Opdragelse er tilendebragt, og Børn ere, naar de dertil have Evne, pligtige at underholde deres afsindige Forældre. Dog bør der ikke paalægges de Paagjældende større Bidrag til deres sindssvage Børns eller Forældres Underhold, end de kunne taale, uden derved at sættes ude af Stand til at opfylde deres øvrige Pligter (Pl. 19 Nvbr. 1828). Det antages, at det vel ikke kan paalægges en Person at yde Bidrag til sin Hustrus sindssvage Forældres Underhold, men at saadant Bidrag maa kunne paalægges Hustruen, der ikke ved Indtrædelse i Ægteskab kan unddrage sig den hende paahvilende Forpligtelse, og saaledes eventuelt kan gøres gjældende mod Fællesboet (Justitsmin. Skr. 28 Febr. 1880).

Denne særlige Forpligtelse gjælder ikke overfor et Stedbarn, efterat Ægteskabet med dets virkelige Fader eller Moder er opløst (Kanc. Skr. 9 Juni 1846).

Fattighjælp, der ydes en Person, hvis Forsørgelse paahviler Andre, betragtes som ydet den, hvem Forsørgelsen paahviler. Naar altsaa Fattigvæsnet kommer et Barn til Hjælp, har dette samme Virkning for det ægte Barns Forældre og det uægte Barns Moder, som om Hjælpen direkte var ydet dem. De kunne saaledes inddrages under Fattigvæsnets Disciplin, indsættes i en Fattiggaard og paa anden Maade betragtes som Fattiglemmer. Hjælp til Børn over 18 Aar betragtes ikke som Fattighjælp ydet Forældrene, selv om dets Forsørgelse paa Grund af Afsindighed paahviler disse (Kanc. Skr. 27 Juli 1833).

Naar Fattigvæsnet foreløbig har ydet Hjælp til en andetsteds forsørgelsesberettiget Person, er Opholdskommunens Fattigvæsen dog ikke pligtig til først at søge Erstatning hos den private Person, hvem den Understøttedes Forsørgelse maatte paahvile, men kan strax henvende sig til Forsørgelseskommunen, hvis Sag det er at søge Erstatning hos Forsørgeren (Forordn. 24 Januar 1844 § 12).

Børns Fratagelse fra Forældrene. Børn kunne fratages deres Forældre, naar disse lade dem lide Nød (Justm. Skr. 6 April 1858, Reskr.), holde dem til Betleri (Pl. 21 Dcbr. 1825 § 3), forsømme deres Skolegang (Regl. 5 Juli 1803 § 43, Kanc. Skr. 12 Oktbr. 1841, Kirke- og Undervisn. Skr. 10 Novbr. 1860, Reskr., Justmin. Skr. 29 Nobr. 1877), eller overhovedet Forældrenes Forstand, Helbred eller Sæder ere saadanne, at Børnene ikke kunne betros dem (Kanc. Skr. 22 Aug. 1818, Reskr., Regl. 5 Juli 1803 § 11). Ere Forældrene under Fattigvæsnets Forsorg, kan Sogneraadet derom tage Bestemmelse, i andet Fald skal Bestemmelsen tages af Amtmanden. Er det paa Grund af Skoleforsømmelser, at

Børnene skulle fratages Forældrene, er det Justitsministeriet, der afgjør Sagen (Justitsm. Skr. 10 Maj 1873). Sogneraadet er Pligtig at foranstalte de Forældrene fratagne Børn passende anbragte, og dette vil, naar Sogneraadet ikke behørig sørger derfor, kunne ske ved Politiets Foranstaltning mod Erstatningskrav til Sogneraadet (Justitsmin. Skr. 29 Nobr 1877). De Udgifter, Sogneraadet har til Bøn, der fratages Forældrene, ere disse pligtige at erstatte. Er Størrelsen af Forældrenes Bidrag bestemt ved Amtets Resolution, kan det inddrives ved Udpantning (Lov 29 Marts 1873 § 1 Nr. 6).

Forsørgelsesstedet. Med Hensyn til Spørgsmaalet om, i hvilken Kommune en Person er forsørgelsesberettiget, skjelnes først mellem Personer, der have fyldt deres 18de Aar, og Personer, der ere under denne Alder.

For Udlændinges, særlig Slesvigeres, Holsteneres og Lauenburgeres Vedkommende, henvises til de nedenfor S. 105 - 111 anførte Bemærkninger.

1. Personer, der have fyldt det 18de Aar. Med Hensyn til disse undersøges det:

a) om de i nogen Kommune have efter det fyldte 18de Aar havt uafbrudt Ophold i 5 Aar, i hvilket Fald de ere forsørgelsesberettigede i den Kommune, hvor de sidst have havt saadant Ophold (Pl. 6 Novbr. 1839). Ved Beregningen af de 5 Aar tages det med Hensyn til Tienestetyende, der ere fæstede fra en Skiftetid til en anden, og andre Personer, hvis Ophold paa et Sted retter sig efter de sædvanlige Flyttetider, saasom Forpagtere og Lejere, ikke i Betragtning, om de af tilfældige Aarsager ere ankomne til Kommunen kort efter Skiftetid eller Flyttetid, eller kort før samme ere fraflyttede denne (Forordning 24 Jan. 1844 § 6). Saavel den Dag, da en Person er ankommen til en Kommune, som den Dag, da han er afrejst, medregnes, som om han Paa disse Dage havde opholdt sig det fulde Døgn i Kommunen (Ind. Min. Skr. 22 Febr. 1881).

Fra denne Hovedregel gjælder følgende Undtagelser:

1) Personer, der oppebære Fattighjælp, betragtes som boende i Forsørgelseskommunen, og kunne saaledes ikke erhverve Forsørgelseshjem i Opholdskommunen (Indenrigsm. Skr. 24 Fbr 1849). Har en Person altsaa, f. Ex. efter i 4 Aar at have havt Ophold i en Kommune, modtaget Fattighjælp, er hans Erhvervelse af Forsørgelsesret afbrudt, og han bliver først forsørgelsesberettiget i Kommunen, naar han har opholdt sig i den i 5 Aar, efterat Hjælpen er ophørt. Om Hjælp i Sygdomstilfælde gjælder særlige Regler, se nedenfor S. 111 ff.

2) Gifte Koner have altid Forsørgelsesret samme Sted som deres Mænd, og denne Regel gjælder ogsaa for Hustruer, der leve separerede fra deres Mænd. Først naar Ægteskabet er fuldstændig ophævet, kan den fraskilte Hustru eller Enken begynde selvstændig Erhvervelse af Forsørgelseshjem (Frd. 24 Januar 1844 § 9).

3) Slesvigere og Holstenerere erhverve først ved 15 Aars Ophold i samme Kommune heri Landets Forsørgelseshjem, medmindre de allerede inden 1 Januar

1830 havde, overensstemmende med de da gjældende Regler, erhvervet Hjemstedsret her (Indenrigsm. Skr. 21 Septbr. 1871), se nærmere nedenfor om Udlændinge.

4) Militæres Ophold i en Kommune som Tjenestegjørende, Døvstummes Ophold i Døvstummeinstituttet i Kjøbenhavn, Afsindiges Ophold i en Sindssygeanstalt, samt Personers Ophold i Fængsler eller Straffeanstalter, kan ikke begrunde Erhvervelse af Forsørgelsesret. Under et sligt Ophold bliver Erhvervelsen af Hjemstedsret paa det Sted, hvor en Person i Forvejen havde fast Ophold, ikke afbrudt, men anses som hvilende, saa at det fortsættes efter den Paagjældendes Tilbagekomst. Forsaavidt som han Paa den Tid, da han kom i noget af foranførte Tilfælde, var bosat i en Kommune, bliver det, naar hans Husholdning og Næringsdrift dersteds fortsættes, at anse, som om han havde vedligeholdt sin Bopæl sammesteds (Frd. 24 Januar 1844 § 8).

b) Har den Fattige ikke ved 5aarigt Ophold erhvervet sig Forsørgeshjem, vil han være at forsørge af den Kommune, i hvilken han er født. Fra denne Regel gjælder følgende Undtagelser.

1) Personer, der forinden den 1 Januar 1840 have ved 3aarigt Ophold i en Kommune efter de tidligere gjældende Regler dersteds erhvervet Forsørgeshjem, beholde dette Forsørgeshjem, hvis de ikke ved 5aarigt Ophold have erhvervet Hjemstedsret i en anden Kommune (Pl. 6 Nvbr. 1839 § 2).

2) Personer, hvis Forældre nøde Fattighjælp paa den Tid, Fødslen foregik, betragtes som fødte i den Kommune, hvor Forældrene paa Fødselstiden vare forsørgelsesberettigede (Reskr. 28 Maj 1844, 3 Febr. 1848, Indenrm. Skr. 9 Juni 1868, Dep. Tid. S. 590).

3) Personer, der ere fødte udenfor Ægteskab, betragtes som fødte i den Kommune, hvor Moderen Timaanedersdagen før Fødslen havde fast Ophold eller Tjeneste. Havde hun paa den Dag ikke fast Ophold nogetsteds, anses den Kommune, hvor Moderen ved sin Nedkomst var forsørgelsesberettiget, for Barnets Fødekommune (Frd. 24 Jan. 1844 § 4).

4) Ægte Børn, der fødes paa Rejser eller under Forældrenes forbigaaende Ophold paa et fremmed Sted, betragtes som fødte i den Kommune, hvor Forældrene paa den Tid, da Barnet fødes, have fast Ophold, eller dersom de intetsteds have et saadant, det, hvor de til samme Tid vare forsørgelsesberettigede (Frd. 24 Jan. 1844 §§ 2 og 3).

Fødsdens Notering. Naar et Barn fødes i en Kommune, medens det skal anses som havende Fødehjem i en anden Kommune, skal der altid om Fødslen ske Anmeldelse til sidstnævnte Kommunes Sogneraad, for at Fødslen kan foranlediges noteret i vedkommende Sogns Kirkebog. Det paahviler derfor Fødekommunens Sognepræst at anmelde Fødslen til Fødestedets Sogneraad, der

melder Fødslen til Forsørgelseskommunens Sogneraad, der da skal foranledige Noteringen (Forord. 24 Jan. 1844 § 5, Ind. Min. Skr. 3 Febr. 1869).

c) Hjemløse. Kan det ikke oplyses, at en Person ved 5aarigt Ophold har erhvervet Forsørgelseshjem og ejheller, at han her i Landet har Fødehjem, undersøges det, hvor han i de sidste 5 Aar har havt Ophold. Har han i dette Tidsrum havt uafbrudt Ophold et helt Aar i en Kommune, vil han være at forsørge af denne. Har han ikke havt Ophold her i Landet i 5 Aar, eller, selv om han har havt saadant Ophold, dog ikke i de sidste 5 Aar har havt uafbrudt Ophold mindst 1 Aar i nogen Kommune, vil han være at forsørge i den Kommune, hvor han findes trængende til Hjælp, men Udgifterne ved hans Forsørgelse ville i dette Tilfælde være at erstatte med deres fulde Beløb af Amtsrepartitionsfonden (Pl. 28 Dcbr. 1827 § 1, 6 Nvbr. ,1839 § 3, Lov 12 Marts 1864 § 2 jfr. Ind. Min. Skr. 21 Sptbr. 1871 i Slutn.). Denne Regel har navnlig Betydning ved Forsørgelsen af Udlændinge, se nedenfor S. 105.

II. Personer, der endnu ikke have fyldt det 18de Aar:

a) ægtefødte have samme Forsørgelseshjem som Faderen; er han død, da som Moderen; ere begge Forældrene døde og en af dem har indgaaet nyt Ægteskab, da som Stedforældrene; ere begge Forældre, og, hvis Stedforældre havdes, ligeledes disse døde, er deres Hjemsted det, hvor den sidst Afdøde ved sin Død var forsørgelsesberettiget (Frd. 24 Jan. 1844 § 9).

b) uægtefødte have samme Forsørgelseshjem som Moderen, altsaa, om hun senere har indgaaet Ægteskab, samme Forsørgelseshjem som Stedfaderen. Har Barnet hverken Moder eller Stedfader i Live, er det forsørgelsesberettiget i den Kommune, hvor den sidst Afdøde ved sin Død var forsørgelsesberettiget (Frd. 24 Jan. 1844 § 9).

Børn, hvis Forældres Forsørgelseshjem ikke kan udfindes, eller hvis Forældre ikke her i Landet ere forsørgelsesberettigede, forsørges efter de foran under I. c angivne Regler for Hjemløses Forsørgelse.

Forpligtelse til at udstede Hjemstedsbeviser.

Vedkommende forsørgelsespligtige Kommune kan, naar Begjæring derom fremkommer, ikke undslaa sig for at meddele en i Kommunen forsørgelsesberettiget Person, som agter at tage Ophold eller nedsætte sig i Udlandet, Attest om, at han er forsørgelsesberettiget i Kommunen (Indenrigsm. Cirk. 30 Dcbr. 1871).

Disse Hjemstedsbeviser bør affattes saaledes, at der til Attestationen om den Paagjældendes i Kommunen erhvervede Forsørgelseshjem knyttes det Tilføjende, at den Paagjældende saavel som hans Hustru og umyndige Børn ville blive modtagne til Forsørgelse i Kommunen, saalænge de ikke ere blevne Statsborgere i en fremmed Stat eller i Udlandet have vundet Forsørgelsesret efter dettes Love (Ind. Min. Circ. 28 Maj 1874).

Om extraordinare Hjemstedsbeviser til Personer fra Slesvig, Holsten og Lauenborg, se nedenfor S. 106 -109.

Vestindien. De dansk-vestindiske Øer betragtes i Henseende til Fattigvæsnet som Udland, og der vil saaledes ingen Erstatning kunne erholdes derfra for Hjælp, ydet en dersteds hjemmehørende Person. Af hvilken Kasse Udgiften hertil skal afholdes, vil være at afgjøre efter de nedenfor om Udlændinge angivne Regler, (Ind. Mm. Skr. 7 Marts 1862 i Reskr., 16 Januar 1884 i Min. Tid.)

Udlændinge. Spørgsmaalet om, hvor Udlændinge skulle forsørges, afgjøres i Overensstemmelse med foranstaaende Regler, En Udlænding vil altsaa være forsørgelsesberettiget i den Kommune, hvor han har haft uafbrudt og selvstændigt Ophold i 5 Aar. Findes ingen saadan Kommune, paahviler det den Kommune, hvor han i de sidste 5 Aar har opholdt sig længst, at forsørge ham, naar han dog i denne Kommune har haft uafbrudt Ophold et Aar. Har han ikke opholdt sig saalænge i nogen Kommune, forsørges han i den Kommune, hvor han findes trængende til Hjælp, men Udgifterne afholdes af Amtsfonden (Pl. 28 Dcbr. 1827 § 1 og 6 Novbr. 1839 § 3). ligesom Amtsfonden maa afholde Udgifterne i alle Tilfælde, hvor Udlændingen ikke endnu har opholdt sig i 5 Aar heri Landet (jfr. Ind. Min. Skr. 21 Septbr. 1871 Slutn).

Rejser en Udlænding ud af Landet, uden paa en eller anden Maade at vedligeholde sit Hjemsted her, fortaber han det vundne Forsørgelseshjem, og der tages, naar han paa ny tager Ophold her i Landet, intet Hensyn til det tidligere Ophold, Indenrigsm. Skr. 30 Marts 1849 (Reskr.).

Om Hjemsendelsen af Udlændinge se foran S. 88 - 91.

Slesvigere og Holstenere. Om Forsørgelsen af Personer, der ere fødte i Slesvig eller Holsten gjælde følgende særlige Regler:

a) Til Erhvervelse af Forsørgelseshjem ved Ophold her i Landet er et uafbrudt Ophold i samme Kommune i 5 Aar ikke tilstrækkeligt, men der kræves et afbrudt og selvstændigt Ophold i samme Kommune i 15 Aar (Ind. Min. Skr. 21 Septbr. 1871).

b) Er den Paagjældende forsynet med ekstraordinært Hjemstedsbevis i Henhold til foreløbig Lov 25 August 1871, Lov 9 Marts 1872 eller Lov 24 Juli 1880, vil han være at forsørge i den Kommune her i Landet, som Hjemstedsbeviset angiver. Udgifterne ved Forsørgelsen erstattes Kommunen af Statskassen, saafremt den Paagjældende ikke paa den Tid, da der blev Spørgsmaal om at yde Fattighjælp, ved uafbrudt femtenaarigt Ophold i nogen Kommune her i Riget eller paa anden Maade efter de hidtil gjældende Regler har erhvervet Forsørgelsesret i en saadan Kommune (Lov 9 Marts 1872 § 4).

Disse Hjemstedsbeviser kunne ikke længer gjøres gjældende, naar den i dem nævnte Person senere er indtraadt i statsborgerligt Forhold til en anden Stat end

den danske eller i et fremmed Land har erhvervet Forsørgelsesret efter dettes Love (Lov 9 Marts 1872 § 5).

Hjemstedsbeviserne udfærdiges udenfor Kjøbenhavn af Amtmændene (Lov 9 Marts 1872 § 3).

De Regler, der følges ved Udstedelsen af ekstraordinære Hjemstedsbeviser, ere ifølge Indenrigsministeriets Cirkulaire af 24 Juli 1880 i Min. Tid. følgende:

I). Personer, der formene at have bevaret deres undersaatlige Forhold til Danmark i Overensstemmelse med Fredstraktatens Art. 19, skulle i saa Henseende godtgjøre:

1) at de have været hjemmehørende i de afstaaede Landsdele ved Fredstraktatens Ratifikation den 16de November 1864.

2) at de paa en af de i Udenrigsministeriets Bekjendtgjørelse af 3die October 1872 ommeldte Maader have afgivet Erklæring om at ville bevare deres undersaatlige Forhold til Danmark; samt

3) at de have haft Ophold her i Landet før den 16 November 1870.

Naar der herom foreligger fyldestgørende Oplysninger, ville saadanne Personer være berettigede til at erholde Hjemstedsbeviser, idet særlig bemærkes, at den i Indenrigsministeriets Cirkulære Nr. 294 af 10 December 1872 (i Min. Tid) i Slutningen ommeldte yderligere Betingelse, at Paagjældende enten allerede skal have taget, eller skal tilkjendegive, at han agter at tage fast Ophold i Udlandet, fremtidig bortfalder, ligesom der overhovedet ikke vil være at affordre Paagjældende særlig Oplysning om, i hvilket Øjemed Hjemstedsbevis attraaes.

II. Personer, som ikke i Henhold til Fredstraktatens ommeldte Art. 19 have bevaret deres undersaatlige Forhold til Danmark, ville være berettigede til at erholde Hjemstedsbeviser, naar de godtgjøre:

1) at de ere fødte i de afstaaede Landsdele før den 16 November 1864 og saaledes have bevaret dansk Indfødsret i Henhold til Fredstraktatens Art. 19;

2) at de ere løste fra det undersaatlige Forhold til det tydske Rige;

3) at de efter Løsning fra tydske Undersaatsforhold ere indvandrede her i Landet og her have haft fast Ophold mindst i 5 Aar, regnet fra det fyldte 18de Aar, uden i den Tid af det almindelige Fattigvæsen at have nydt Understøttelse, der ikke senere er tilbagebetalt;

4) at de ikke her i Landet have været idømte Straf for nogen i den offentlige Mening vanærende Handling; samt

5) at de, forsaavidt de ere Mandspersoner i den Alder, i hvilken efter Lov om Værnepligt af 6 Marts 1869 § 7 Optagelse i Lægdsrullerne finder Sted, have ladet sig optage i disse inden 1 Aar, efterat de ere indkomne her i Riget.

Hjemstedsbeviserne udfærdiges lydende paa den Kommune, hvor den Paagjældende opholder sig, eller saafremt han har forladt Landet, sidst havde Ophold.

c) Er den Paagjældende ikke forsynet med extraordinairt Hjemstedsbevis og ejheller ved 15aarigt Ophold har erhvervet Forsørgelseshjem, maa det undersøges, hvor han havde Ophold den 16 November 1864 (den Dag, da Fredstraktaten, hvorved Hertugdømmerne afstodes, blev ratificeret).

Havde han den 16 November 1864 Ophold i Danmark, er han forsørgelsesberettiget her i Landet, hvis han ikke inden 16 November 1870 har afgivet behørig Erklæring om at ville være preusisk Undersaat.

Havde han den 16 November 1864 Ophold i de afstaaede Hertugdømmer, er han ikke forsørgelsesberettiget her i Landet, medmindre han inden den 16 November 1870 har afgivet behørig Erklæring om at ville være dansk Undersaat.

Havde han den 16 November 1864 Ophold udenfor Danmark og Hertugdømmerne, er han forsørgelsesberettiget i det Land, hvor han før den 16 November 1864 sidst havde Ophold, hvis han da ikke inden 16 November 1870 har afgivet behørig Erklæring om at ville betragtes som dansk eller preusisk Undersaat, i hvilket Fald han er forsørgelsesberettiget i det Land, hvis Undersaat han er (Fredstraktaten af 30 Octbr., ratificeret den 16 November 1864 Art. 19, Bekjendtgjørelse 19 Decembr 1873 Art. 5).

Naar en Person efter de under c angivne Regler er forsørgelsesberettiget her i Landet, vil han i Trangstilfælde være at forsørge efter de for hjemløse Trængende gjældende Regler (se foran S. 102) med den Begrændsning, som følger af, at Slesvigere og Holstenere ikke kunne vinde Forsørgelseshjem ved 5aarigt Ophold i en Kommune (Indenrigsm. Skrivelse 21 Sptbr. 1871), dog at Udgifterne i flere Tilfælde kunne erstattes ved uafbrudt Ophold i en Kommune her i Landet kan vinde Forsørgelseshjem dersteds.

Fattighjælp i Sygdomstilfælde. Herom mærkes følgende særlige Regler:

1) Naar et Tyende bliver sygt uden selv ved utilbørligt Forhold at have paadraget sig Sygdommen, er Husbonden pligtig at give det Kost og Logi samt Løn for hele Tjenestetiden, indtil denne efter Opsigelse eller af anden lovlig Grund ophører, men han skal ikke betale Lægeløn, Medicin samt andre særdeles Omkostninger (Lov 10 Maj 1854 § 32). Det er dog kun sædvanlig Kost og Logi i Hjemmet, han skal yde, og skal Tyendet have særlig. Forplejning, eller det indlægges paa et Sygehus efter Andres Begjæring eller Ordre, kunne Underholdningsudgifterne dersteds neppe fordres betalte af ham. Kan Tyendet ikke selv afholde de det paahvilende Udgifter, og saaledes bliver trængende til

Fattigvæsnets Hjælp, er det den Kommune, hvor det har sin Tjeneste, der skal udrede den fornødne Hjælp uden at kunne fordre sine Udgifter erstattede af Forsørgelseskommunen, (Pl. 29 Dcbr. 1829, Forordn. 24 Januar 1844 § 13). Tjenestekommunens Forpligtelse vedvarer i hele det Tidsrum, der hængaar, indtil Tyendeforholdet lovlig kunde være hævet, og selv om dette kunde være sket inden Udløbet af 6 Uger fra Sygdommens Udbrud, vil dog ingen Erstatning kunne fordres forinden Udløbet af sidstnævnte Tidsrum (Ind. Min. Skr. 11 Marts 1854 i Reskr. og 16 Januar 1884 i Min. Tid.)

Er det ved Tyendets eget utilbørlige Forhold, at det har paadraget sig Sygdommen, kan det ikke paalægges Husbonden at udrede nogen Del af Udgifterne under dens Behandling (Lov 10 Maj 1854 § 32), medens samtlige Udgifter skulle afholdes af Husbonden, naar Sygdommen er foranlediget ved utilbørligt Forhold fra hans Side (Lov 1854 § 31).

En i Anledning af Tyendets Sygdom indgaaet Overenskomst mellem Tyendet og Husbonden om Tyendeforholdets Ophævelse er ikke bindende for Fattigvæsnet (Lov 1854 § 34).

2) Den Hjælp til Kur og Pleje, som Fattigvæsnet maa yde en Person, der bliver syg i en Kommune, hvor han har havt stadigt Ophold i 3 Maaneder, kan ej heller af Opholdskommunen fordres erstattet for de 6 første Uger af det Tidsrum, i hvilket Hjælpen ydes (Frd. 24 Jan. 1844 § 13). Denne Regel gjælder for enhver Person, uden Hensyn til, om det er et Barn eller en Voxen. Beregningen sker efter hans eget Ophold, uden Hensyn til hvor Forældre, Ægtefælle eller Andre have Ophold. For at et Barn kan nyde 6 Ugers Kur paa Opholdskommunens Regning, maa det altsaa være mindst 3 Maaneder gammel. Den Omstændighed, at den Vedkommendes Forældre ere under fast Fattigforsørgelse, er uden Betydning for Opholdskommunens Forpligtelse (Ind. Min. Skr. 16 Januar 1884 i Min. Tid.).

En Person kan kun en Gang i et Kalenderaar nyde 6 Ugers Kuren paa Opholdskommunens Regning. Er det i de sidste 6 Uger forinden et Aars Udgang, at den Paagjældende bliver trængende til Sygehjælp, skal han have Kur og Pleje paa Opholdskommunens Regning ej alene til Aarets sidste Dag, men ogsaa 6 Uger ind i det nye Aar, saafremt han saalænge forbliver under Kur (Ind. Min. Skr. 5 Maj 1852).

3) Det er en Betingelse for Opholdskommunens Forpligtelse til at afholde Udgiften til Sygehjælp i det under Nr. 1 og 2 omhandlede Tilfælde, at Paagjældende er bleven tagen under Kur efter Foranstaltning af Fattigvæsnet. Dette er Fattigvæsnet pligtig at gjøre, naar Trang dertil erkjendes at være tilstede, og ligesom det derfor paa den ene Side ikke kan være afgjørende i saa Henseende, om Hjælpen begjæres enten til Kur og Pleje eller til Afhjælpling af Familiens øvrige Trang, saaledes kan det paa den anden Side ikke være overladt til Opholdskommunens Godtbefindende, om den af samme bevilgede Pengehjælp skal betragtes som tilstaaet til den ene eller til den anden

Anvendelse, hvorved de Opholdskommunen paahvilende Forpligtelser paa det Letteste vilde kunne omgaas (Ind. Min. Skr. 29 Januar 1884 i Min. Tid).

4) Sygehjælp, der efter de under Nr. 1 og 2 anførte Regler ydes en Trængende kan ligesaa lidt afbryde Erhvervelsen af Hjemstedsret, som denne dermed kan begrundes. Det Tidsrum, i hvilket en Person nyder Kur og Pleje for Opholdskommunens Regning, kan saaledes ikke medtages ved Beregningen af den Tid, i hvilken han erhverver Forsørgelseshjem, men Opholdet saavel før som efter dette Tidsrum kan sammenlægges (Frd. 24 Jan. 1844 § 13).

5) Der tilkommer ikke Distriktslægen nogen Betaling for at behandle den, der nyder Kur for Fattigvæsnet's Regning, men medfører Sygebesøget en Rejse, der fjerner Lægen i en Mils Afstand, beregnet ad nærmeste Vej, eller længere fra hans Bolig, tilkommer der ham i Diæter for Rejsen 2 Kr. Er Afstanden mindre, tilkommer der ham ikkun 1 Kr. (Pl. 4 Oktbr. 1825. Frd. 27 Jan. 1847 § 5, Just. Min. Skr. 10 December 1875). Udkræves der ingen Rejse, for at tilse den Syge, saaledes navnlig for Konsultation i Lægens Hjem, eller naar den Syge er indlagt paa et Sygehus eller har Ophold i den By, hvor Lægen bor, tilkommer der ham intet Honorar (Just. Min. Skr. 28 Novbr. 1855, 3 Marts 1857, 24 Juli 1861). Skulde Fattigvæsnet have begjært Lægens Hjælp til en Person, som Overøvrigheden maatte give Lægen Medhold i ikke burde være tilstaaet fri Lægehjælp, vil Fattigvæsnet være Pligtig til at give Lægen Erstatning (Just. Min. Skr. 26 April 1851). De anførte Regler gjælde kun, naar det er Distriktslægen, der benyttes. Fattigvæsnet er vel berettiget til at henvende sig til en praktiserende Læge, men denne vil kunne gjøre Fordring paa sædvanmæssig Betaling (Kanc. Skr. 13 Decbr. 1842, 4 Maj 1843). Opholdskommunen vil dog aldrig af Forsørgelseskommunen kunne fordre større Udgift erstattet end den, som vilde være medgaaet, om Distriktslægen var benyttet.

De anførte Betalingsbestemmelser gjælde overfor enhver Syg, der af en Fattigbestyrelse i Distriktslægens Distrikt undergives hans Behandling, selv om den Fattige ikke maatte være forsørgelsesberettiget i nogen af Distriktets Kommuner (Just. Min. Skr. 28 Oktbr. 1851. 28 Novbr. 1855). Om Lægens Betaling for Behandlingen af en epidemisk Sygdom, der er tagen under Behandling for offentlig Regning, samt af Syfilis gjælde særlige Regler, se nedenfor Nr. 10 og 11.

6) Hvor store end Opholdskommunens Udgifter ere til en fattig Syg, kan den dog ikke af Forsørgelseskommunen fordre erstattet mere end 1 Kr. i Døgnet for hver Person, herunder indbefattet ikke blot Betaling for selve Forplejningen men ogsaa Lægehonorar, Betalingen for Lægemedler og andre paa den Syge anvendte Bekostninger. Har der imidlertid efter Lægens Ordre været antaget særlige Sygevogtere til den Syge, hvilket bør bevises ved en Regningen vedlagt Requisition, skal der herfor endvidere kunne beregnes en Godtgjørelse af indtil 1 Kr. for Døgnet, ligesom Omkostningerne ved Anskaffelse af saadanne Rekviziter til den Syge, som denne, efter at den egentlige Kur er ophørt, medtager til vedvarende Benyttelse, saasom Træben, Krykker, Brokbaand m. v. kunne fordres særlig erstattede med deres fulde Beløb (L. 12 Marts 1364 § 1).

I de Tilfælde, hvor Udgifterne skulle erstattes af Amtsfonden, gjælder dog ikke foranførte Grændse for Erstatningens Størrelse (Lov 12 Marts 1864 § 2).

Til Befordring af Lægen til Syge, der behandles for Fattigvæsnets Regning, udskrives Kjørsler af de Kjørepligtige efter sædvanlig Omgang (se nærmere herom Afsnit XIII om Sognekjørsler Nr. 3). Opholdskommunen kan ikke fordre Erstatning for Kjørsler med Lægen. Denne Regel gjælder ikke alene, naar Kjørslen er afgiven af Kommunens Kjørepligtige, men ogsaa naar den er tilvejebragt for Betaling (Frd. 26 Juni 1844 § 5 Nr. 3, jfr. Ind. Min. Skr. 8 Febr. 1875).

7) Begravelsesomkostninger kan Opholdskommunen ikke fordre erstattede, naar en Person dør i det Tidsrum, da Udgifterne til Kur og Pleje efter Reglerne under Nr. 1 og 2 afholdes af Opholdskommunens Fattigvæsen. Har Fattigvæsnet ingen Hjælp ydet til Kur og Pleje, men den Dødes Begravelse dog maa bekostes af Fattigvæsnet, kan Erstatning fordres hos Forsørgelseskommunen (Ind. Min. Skr. 16 Oktbr. 1851). For Gravens Kasten eller Ligets Henbæren til Graven kan dog i intet Tilfælde Erstatning fordres, ligesom der, da der ikke ved Fattiges Begravelse skal betales noget for Jord eller til Præst, Klokker og Degn, selvfølgelig ej heller kan affordres Forsørgelseskommunen nogen Udgift hertil (Frd. 24 Septbr. 1708 II § 23, Ind. Min. Skr. 7 Oktbr. 1853).

8) Frugtsommelighedstilstanden betragtes, selv om den gjør et Tyende ude af Stand til længere at opfylde sine Tyendepligter, og overhovedet sætter Nogen ude af Stand til at ernære sig selv, ikke som en Sygdom, medmindre egentlig Sygdom slaar sig til, og den Hjælp, Fattigvæsnet yder, er saaledes ikke Reglerne for Sygehjælp undergivet. Derimod betragtes den Hjælp, der gives i Anledning af Barselfærd, som Sygehjælp (Just. Min. Skr. 12 Oktbr. 1848). For at betjene en Barselkvinde ved Fødslen, tilkommer der Jordemoderen, naar Betalingen skal udredes af Kommunen, 2 Kr. (Lov 15 Maj 1875 § 3), hvori indbefattes ikke alene Betalingen for Hjælpen i selve Fødselsøjeblikket, men ogsaa for de øvrige en Jordemoder i Anledning af Fødslen paahvilende Pligter overfor Barselkvinden og Barnet (Ind. Min. Skr. 9 Juni 1882 i Min. Tid).

9) Udgifterne ved en Sindssygs Forsørgelse paa en Sindssygeanstalt, udredes af den Sindsvage selv eller af dem, der ere Pligtige at forsørge ham. Have disse ikke dertil Evne, afholdes Udgiften af Amtsfonden, hvis den Syge er indsat ifølge Dom som farlig for den offentlige Sikkerhed. Er han indsat efter Øvrighedens Resolution, bestemmer Justitsministeriet, om Udgiften skal afholdes af Amtsfonden eller for en Del af Fattigvæsnet (Cirk. 6 Novbr. 1830). Hvor Indlæggelsen sker efter Fattigvæsnets Foranstaltning, maa dette ogsaa afholde Udgifterne. Med Hensyn til disses Størrelse paa Sindssygeanstalten se nærmere Afsnit XX: Anstalter og Stiftelser. Dog er det almindeligt, at Amtsraadet paa Sogneraadets derom indgivne Andragende bevilger et Tilskud til disse Udgifter af Amtsfonden eller Amtsfattigkassen, hvilken sidste Kasse det særlig er paalagt at komme Sognekommunerne til Hjælp i saa Henseende (Regl. f. Landet 5 Juli 1803 § 49 b).

Om den særlig Forældre og Børn paahvilende Underholdningspligt i Tilfælde af Sindssygd, se foran S. 96.

Til Bevogtning af Sindssvage kunne Gaardmændene tilsiges i Omgang med det øvrige dem til Kommunen paahvilende Pligtarbejde. Husmændenes Arbejdsdage kunne derimod ikke dertil benyttes (Ind. Min. Skr. 15 Apr. 1852 i Reskr. og nedenfor Afsnit XIII litr. e).

10) Omkostningerne ved Kur og Pleje af Personer, der lide af Syfilis eller anden venerisk Sygdom, udredes ikke af Forsørgelseskommunen, men af Amtsrepartitionsfonden (Reskr. 14 Marts 1788, 2 Juli 1790, Just. Min. Skr. 10 Juni 1859), selv om det er den saakaldte tertiaire Syfilis (Ind. Min. Skr. 4 Novbr. 1881). De, der nyde fast Fattigunderstøttelse, og findes lidende af venerisk Sygdom skulle indlægges til Kur paa et Sygehus. Omkostningerne afholdes af Amtsfonden (Lov 10 April 1874 § 1. Lovsaml.).

11) Naar en epidemisk Sygdom opstaar, kan Amtet bestemme, at denne tages under Behandling for offentlig Regning. Dette kan undtagelsesvis ske, selv om kun en enkelt Person er angreben, naar der efter Omstændighederne er Fare for dens videre Udbredelse (Ind. Min. Skr. 14 Maj 1850, Reskr.).

At Sygdommen tages under Behandling for offentlig Regning har til Følge, at Amtsfonden betaler Lægens Befordring og Diæter, Medicin og andre Kurmidler samt Sygelokalernes Kalkning og Inventariets Udrensning (Kanc. Skr. 6 Juni 1829, Reskr., Just. Min. Skr. 20 Septbr. 1853). Udgiften til Befordring skal afholdes af Amtsfonden, selv om den, hos hvem Sygdommen er, holder Hest og Vogn, og det kan ikke fordres af ham, at han skal befordre Lægen eller deltage i hans Befordringsgodtgjørelse (Just. Min. Skr. 6 Novbr. 1874). Naar Sogneraadet har havt Udgift til Budsendelse efter Medicin, kan denne fordres godtgjort af Amtsfonden som en Bestanddel af Omkostningerne ved Kuren (Ind. Min. Skr. 16 April 1881). Ligeledes maa Amtsfonden afholde Udgifterne ved de almindelige Foranstaltninger, som Medicinalautoriteterne maatte paabyde til Forebyggelse af Smittens Udbredelse og desl. (Just. Min. Skr. 17 Maj 1879 og 1 Febr. 1882).

Honorar til Sygevogtere betaler Amtsfonden, naar Sygevogterne ere antagne af Sogneraadet efter Lægens Rekvisition til dette, og Sogneraadet derhos har erholdt Amtets Approbation paa denne Foranstaltning. Saadan Approbation kan kun ventes, naar der ikke i Huset opholder sig Nogen, der kan anses Pligtig eller skikket til at yde de Syge det fornødne Tilsyn. Regningen skal indsendes til Amtsradet og godkjendes af dette (Ind. Min. Skr. 25 April. 1850. Reskr.).

De Udgifter, der ikke afholdes af Amtsfonden, maa de Syge selv afholde. Formaa de ikke dette, vil den yderligere Hjælp, hvortil de ere trængende, falde ind under Reglerne for Fattighjælp.

Om Sogneraadets Pligter i Anledning af epidemiske Sygdomme se iøvrigt Afsnit XII Sundhedsvæsen.

Understøttelser udenfor det offentlige Fattigvæsen. De Fattiges Kasse.

Sogneraadet mangler som Hovedregel Beføjelse til at yde direkte Understøttelse af kommunale Midler til Trængende udenfor det offentlige Fattigvæsen (Ind. Min. Circ. 5 Dcbr. 1867), men Indenrigsministeriet har dog udtalt, at det ikke antager, at denne Grundsætning bør gennemføres med en saadan Stringens, at en Kommune derved skulde være udelukket fra at yde Understøttelser af saadan Art som til aandssvage Børns Ophold paa en Abnormanstalt i Tilfælde, være sket, og derhos de Fattiges Kasse ved Bidrag af Kommunekassen være sat i Stand dertil, vil den givne Understøttelse efter Omstændighederne være at tillægge samme Betydning, som om den var ydet af Kommunekassen, fra hvilken den indirekte hidrører (Ind.Min.Cirk. 1 Maj 1877 jfr. Skr. 22 Octbr 1875).

Naar Sogneraadet maatte ønske at lindre en Dyrtids Tryk eller paa anden Maade træffe velgjørende Foranstaltninger, bør dette ske gennem de Fattiges Kasse ved at lade denne tilflyde de fornødne Midler (Ind. Min. Cirk. 5 Decbr. 1867).

De Fattiges Kasses Bestyrelse bestaar af 3 Mænd, som dertil udnævnes for et Tidsrum af 3 Aar ved Valg af de Sognebeboere, der kunne deltage i Valget af Sogneraadets mindre Del. Valget ledes af Sogneraadets Formand (Lov 8 Marts 1856 § 4).

Bestyrelsen skal ved Udgangen af hvert Aar aflægge behørigt Regnskab for Sognebeboerne, til hvis Eftersyn Regnskabet i den første Halvdel af Februar Maaned efter foregaaende Bekjendtgjørelse paa et passende Sted bliver at fremlægge (Lov 1856 § 5).

Hvor den Tavle til Helsingørs Hospital, der tidligere blev ombaaren i enhver Kirke, er bortfalden, forinden Loven af 8 Marts 1856 udkom, vil de Fattiges Kasse være pligtig til at udrede det Vederlag, som ifølge Rescript af 6 Nvbr. 1739 tilkommer Hospitalet. Hvor Tavlen vedblivende er bleven ombaaren, efterat nævnte Lov var udkommen, er det Kommunekassen, der oppebærer Indtægten af denne mod at tilsvare Vederlaget til Hospitalet. Efter Indstilling af de Fattiges Kasses Bestyrelse og Sogneraadet og med Amtsraadets og Indenrigsministeriets eller Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenets Samtykke vil der kunne træffes en Overenskomst, hvorved Ombæringen af Tavlen bortfalder, mod at de Fattiges Kasse overtager at udbetale Vederlaget, og saaledes at dette, naar de Fattiges Kasse maatte være ude af Stand til at udrede det, afholdes af Kommunekassen (Kirke- og Undvismin. Cirk. 26 Oktbr. 1858 og 5 April 1876).

Kilde: S. Krarup, Haandbog for Sogneraadsmlemmr.
Gyldendalske Boghandels Forlag, 1885.